

ZORGSECTOR **NIEUW** **VERDIENMODEL** VAN DE GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT

De zorgsector is een van de nieuwe verdienmodellen van de georganiseerde criminaliteit. Over het hele land gezien verdwijnt er naar schatting van het Openbaar Ministerie jaarlijks 10% van het zorggeld in de zakken van criminelen. Criminele netwerken zijn diep binnengedrongen in het systeem waarbij zorgaanbieders gebruik maken van onderaannemers.

We zien malafide zorgbedrijven die slechte zorg aanbieden door ongekwalificeerd personeel. Criminelen kiezen doelbewust de meest kwetsbare doelgroepen - jeugdigen, mensen met een handicap en mensen met dementie. Hun gezondheid en veiligheid lijdt hieronder. **Sharon Dijksma**, burgemeester van Utrecht en regioburgemeester van Midden-Nederland, wil landelijk meer aandacht voor deze nieuwe vorm van criminaliteit en pleit voor een regionale en lokale aanpak tegen ondermijning in de zorg.

Tekst | Sharon Dijksma

In het voorjaar van 2024 presenteerde politie Midden-Nederland binnen het veiligheidscollege het zogenaamde 'crimescript' van ondermijning in de zorg. Dit liet zien hoe de georganiseerde criminaliteit sterk verweven is in de zorgsector. Burgemeester Dijksma: "Ik zag hoe groot dit probleem inmiddels is en dat dit directe impact heeft op de meest kwetsbaren in de stad. Het gaat niet alleen om zorgfraude, een fraudevorm waar vanuit het sociaal domein al de nodige aandacht voor is.

Het beeld dat ik tijdens deze presentatie kreeg was veel ernstiger. Criminele netwerken hebben de zorg ontdekt als verdienmodel. Ze dringen op allerlei manieren de zorg binnen. Zo maken ze misbruik van geld dat bedoeld is voor zorg, ook vanuit de gemeentelijke WMO en Jeugdwet. Het gaat om heel veel geld. Criminele netwerken gebruiken zorgbedrijven als dekmantel voor het witwassen van drugsgeld. Ook zetten zij kwetsbare zorgcliënten in bij criminele activiteiten, zoals het plaat-

sen van explosieven of uithalen van drugs in de haven. Via eigen malafide uitzendbureaus leveren zij zelf ZZP-ers aan alle zorginstellingen die een personeelstekort hebben. Ze richten eigen opleidingsinstituten op inclusief stageplekken. Ze frauderen met ervaringscertificaten die worden verzilverd binnen zorgopleidingen, waardoor men in sneltreinvaart beschikt over een officieel erkend diploma. Daar hebben criminele netwerken zelfs hun eigen EVC-bureaus voor opgericht."

'Voor een structurele aanpak van **zorgcriminaliteit** zijn ook burgemeesters aan zet'

Schrijnende en gevaarlijke situaties

“We zien criminele netwerken die vrijwel de volledige zorgketen in handen hebben; van opleidingsbureaus, tot bemiddelingsbureaus tot zorgbedrijven. Dat betekent dat onbekwame, soms ook criminele ‘zorgverleners’ zorg geven aan onze inwoners. En dat is niet zonder gevaar. Het veroorzaakt schrijnende situaties voor kwetsbare cliënten en gezondheidsrisico's. Het trieste is dat de mensen die slachtoffer

zijn van dit soort praktijken doorgaans niet snel aan de bel trekken. Het gaat om kwetsbare mensen in een afhankelijke positie omdat zij zorg hard nodig hebben, ook mensen met een beperking. Daarnaast doet dit ook wat met hardwerkende medewerkers in de zorg. Zij hebben te maken met werkdruk vanwege onderbezetting. En dan zien zij ZZP-ers die slecht werk leveren, cliënten die daaronder lijden. Er zijn situaties bekend waarbij deze ingehuurde krachten van malafide bedrijven in

slaap vielen tijdens het werk of waarbij zij niet ingrepen bij noodsituaties. Zij werkten meerdere diensten op een dag om maar zo veel mogelijk geld te verdienen. Wat doe je dan als loyale collega? Het maakt hun werk nog zwaarder. Dit is schrijnend en moet stoppen. Kwetsbare cliënten hebben recht op goede zorg.”

Weten aan welke knoppen je moet draaien

Deze schrijnende en onveilige situaties vragen om een integrale aanpak met partners uit het veiligheids- en sociaal domein. Om direct aan de slag te gaan zijn er 'fieldlabs' georganiseerd met deelnemers van onder meer politie, Openbaar Ministerie, Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, de arbeidsinspectie en zorgverzekeraars. Door in een paar dagen intensief met de materie bezig te zijn, kwamen zij al snel met knoppen waar we aan kunnen en moeten draaien om ondermijning in de zorg een halt toe te roepen.

Tegelijkertijd hebben we in Utrecht samen met het sociaal domein een aanpak opgezet om de toegang van deze criminelen tot de zorg op meerdere fronten te verstoren. We willen goed inzicht krijgen in de manier waarop de criminele netwerken opereren, preventie en weerbaarheid bij professionals vergroten en criminele werkwijzen aanpakken en verstoren. Hierin werk ik nauw samen met wethouder Linda Voortman, die onder andere gaat over de WMO.

Daarbij maakt Utrecht veel gebruik van dataonderzoek om beter zicht te krijgen op kwetsbaarheden en mogelijke signalen van zorgcriminaliteit. Voor het

melden van misstanden wordt ook een centraal meldpunt ingericht. Daarnaast breiden we onze toezichtscapaciteit uit en screenen we strenger bij de inkoop van zorg. Dat doen we onder andere door signaalgestuurd Bibob-onderzoek toe te passen, ook bij de onderaannemers in de zorg. Zo kunnen we veel malafide praktijken voorkomen.

Kennis delen, cases aanbieden en burgemeesters aan zet

In Midden-Nederland staat de aanpak van zorgcriminaliteit hoog op de agenda. Daarbij leren we van de landelijke proeftuin zorgfraude. Binnen deze proeftuin hebben Twente en Hart van Brabant al veel geleerd over het dichten van de voordeur voor malafide zorgondernemers. In Midden-Nederland delen koplopers Utrecht, Hilversum, Almere en Amersfoort hun kennis en ervaring, waarbij het RIEC Midden-Nederland een belangrijke rol vervult. Ook pakken we binnen het RIEC inmiddels zorgcasuïstiek op, waarbij we samenwerken om integraal te kunnen ingrijpen. Ook staan we vanuit de regio in direct contact met de VNG en de verschillende betrokken ministeries. Sommige vraagstukken zijn immers alleen op landelijk niveau te regelen via wet- en regelgeving of door afspraken met de koepelorganisaties in de zorgbranche.

Voor een structurele aanpak van zorgcriminaliteit zijn ook burgemeesters aan zet: vraag aandacht voor zorgcriminaliteit in de lokale driehoek en agendeer dit thema binnen uw nieuwe colleges. En vraag ook binnen de regionale samenwerking aandacht om samen op te trekken.

Meer weten over de aanpak van zorgcriminaliteit in Midden-Nederland?

Meer weten over wat de Rijksoverheid oppakt?

Meer weten over wat de zorgbranche al oppakt?

'We zien criminele netwerken die vrijwel de volledige zorgketen in handen hebben'

Sharon Dijkma
Burgemeester Utrecht

